

Medische noodzaak

Dit memo is bedoeld als toelichting op het beleid van Achmea inzake recepten met de aantekening “Medische Noodzaak”

Aanleiding

Er bestaat in de praktijk regelmatig onduidelijkheid over de aantekening “Medische Noodzaak” die door artsen op recepten gezet kan worden. Dit kan aanleiding zijn voor discussies tussen apothekers, patiënten en/of artsen over de zin- of de onzin van de “Medische Noodzaak”.

Praktijk

De term ‘medische noodzaak’ levert soms problemen op als het gaat om een merkgeneesmiddel en de generieke (merkloze) varianten daarvan. Bv. de stof omeprazol: verkrijgbaar als omeprazol (van verschillende fabrikanten) en als merk, Losec®.

Deze tekst is van toepassing op de situaties waarin er sprake is van een merk- en een merkloze variant van een geneesmiddel. Andere situaties waarin medische noodzaak een rol speelt vallen hier buiten.

Besluit Zorgverzekeringen

Het begrip Medische Noodzaak kent zijn oorsprong in artikel 2.8; lid 4 van het Besluit zorgverzekeringen: *‘...voor zover behandeling met het door de zorgverzekeraar aangewezen geneesmiddel voor de verzekerde medisch niet verantwoord is’.*

De minister heeft bij de totstandkoming van de regelgeving de medische noodzaak als volgt verwoord. (Omdat de regeling al van kracht is geworden toen er nog sprake was van ziekenfondsverzekering wordt daar naar verwezen).

“De uitzondering op de aanwijzing van de zorgverzekeraar, die geregeld was in artikel 9a, derde lid van het Verstrekkingenbesluit ziekenfondsverzekering, is geregeld in het vierde lid. Ingevolge dit lid geldt de beperking van de keuze van de zorgverzekeraar niet jegens een verzekerde voor zover die beperking ten koste zou gaan van diens gezondheid; als het medisch niet verantwoord is de verzekerde slechts toegang te geven tot het aangewezen geneesmiddel, behoudt de verzekerde aanspraak op een ander geneesmiddel. Het gaat hier om een hoge uitzondering, slechts als het medisch onverantwoord is dat behandeld wordt met een door de zorgverzekeraar aangewezen geneesmiddel, bestaat aanspraak op een ander middel. Het is aan de zorgverzekeraar zelf om te bepalen hoe hij toetst of aan deze voorwaarde voldaan is.”

Voor praktisch gebruik is dit vertaald als ‘medische noodzaak’, door de arts op het recept aan te geven als ‘m.n.’. Maar een verzekerde heeft dus niet zomaar recht op het merkmiddel als er ‘m.n.’ op het recept staat. Hij heeft alleen recht op het merkmiddel als behandeling met het generieke middel voor hem medisch niet verantwoord is

A-merk en huismerk?

Een bekend misverstand is dat generieke producten ‘namaak’ zouden zijn. Zoals Pringles: gemaakt van een mindere kwaliteit aardappels en ook minder goed smakend. Bij generieke geneesmiddelen is dit niet aan de orde.

De werkzame stof (het eigenlijke geneesmiddel) is dezelfde als in het merkgeneesmiddel. De fabrikant die de stof ontdekt heeft, heeft er een aantal jaren patent op: alleen hij mag de stof op de markt brengen. Hij geeft het middel een merknaam en vraagt een prijs waarmee hij ook de kosten van ontwikkeling, onderzoek, marketing enz. terug wil verdienen. Als de patentperiode is afgelopen, mogen ook andere fabrikanten het middel maken, maar de merknaam mogen ze niet gebruiken. Zij vragen een lagere prijs, omdat zij geen kosten voor ontwikkeling en onderzoek hebben gemaakt.

Er kan wel verschil zijn in de hulpstoffen, waarmee de werkzame stof wordt aangevuld om er een tablet van te maken (of een andere toedieningsvorm bijvoorbeeld een capsule). Maar ook dit heeft niets te maken met kwaliteit; de ene hulpstof is niet beter dan de andere. Er zijn overigens ook generieke producten die exact dezelfde samenstelling hebben als het merkmiddel.

Wanneer medische noodzaak?

Bij medische noodzaak gaat het vrijwel altijd om een van de volgende twee situaties:

1. Een patiënt is overgevoelig voor een bepaalde hulpstof, die niet in het merkmiddel zit maar wel in het generieke product. Dit betekent niet automatisch dat hij recht heeft op verstrekking van het merkmiddel. Er kan ook een ander generiek product zijn waar de bewuste hulpstof niet in zit.
2. Een bepaalde hulpstof veroorzaakt een wat snellere of juist tragere opname van het geneesmiddel in het lichaam. Bij bepaalde geneesmiddelen kan dit bij sommige patiënten een probleem opleveren. De geneesmiddelen waarvoor dit kan gelden staan vermeld in een circulaire van het WINAp, het wetenschappelijk bureau van de apothekers in Nederland. Bij geneesmiddelen op deze lijst dienen artsen en apothekers voorzichtig te zijn met het switchen naar een andere variant van het geneesmiddel.

De apotheker

Er kan 'm.n.' op een recept staan terwijl er toch geen medische noodzaak aanwezig is (en de patiënt dus geen recht heeft op vergoeding van het voorgeschreven merk).

Voorbeelden: Soms schrijft de arts (of de assistente) 'm.n.' op het recept op verzoek van de patiënt zonder medische reden. Soms schrijft de arts 'm.n.' omdat 'ik generieke middelen niet vertrouw', of omdat 'de patiënt het op dit middel goed doet en waarom zou je dan veranderen', of omdat hij financiële afspraken heeft met de fabrikant van het merkmiddel. Soms is de patiënt allergisch voor een hulpstof en weet de arts niet dat er ook een generiek product is zonder deze hulpstof. Soms schrijft de arts 'm.n.' omdat de patiënt vertelt dat het generieke middel minder goed werkt, terwijl het exact dezelfde samenstelling heeft als het merkmiddel.

De apotheker is de geneesmiddeldeskundige. Hij volgt 'm.n.' op het recept, tenzij hij weet of vermoedt dat er geen sprake kan zijn van medische noodzaak voor het voorgeschreven (merk)middel. Bij onduidelijkheid overlegt hij met de voorschrijver voordat hij besluit een ander middel af te leveren dan op het recept staat.

De verzekerde

Is de verzekerde het niet eens met de beslissing van de apotheker, dan kan hij een klacht indienen. De adviserend arts van Achmea/Agis beoordeelt de klacht en neemt daarvoor zo nodig contact op met de voorschrijvend arts en/of de apotheker.

De Arts

Artsen schrijven natuurlijk niet zo maar geneesmiddelen voor. Hier is een diagnostisch proces aan vooraf gegaan. De uitkomst kan zijn dat er een behandeling met een geneesmiddel gestart moet worden en de arts kiest hiervoor een geneesmiddel met een bepaalde werkzame stof. Artsen houden hierbij vaak geen rekening of het betreffende voorgeschreven geneesmiddel wel- of niet vergoed wordt door de verzekeraar. De mogelijkheid die de wet biedt om een aantekening te maken "Medische Noodzaak" is uiteraard niet bedoeld om deze vergoeding op voorhand te regelen.

Samenvattend

- De verzekerde heeft recht op een middel dat de voorgeschreven werkzame stof bevat.
- De verzekerde heeft recht op het voorgeschreven merk als het medisch niet verantwoord is een merkloze variant te gebruiken.
- De apotheker kan na overleg met de voorschrijver oordelen dat er geen sprake is van medische noodzaak ook al stond dit in eerste instantie op het recept
- Is de verzekerde het niet eens met de beslissing van de apotheker, dan kan hij een klacht indienen bij Achmea/Agis.
- De apotheker kan afspraken maken met voorschrijvers over een korte toelichting op de eventuele Medische Noodzaak die van toepassing is: bv MN ivm allergie. Hierover kunnen in FTO verband afspraken gemaakt worden om verwarring te voorkomen.